महिला सशक्तिकरणले उनीहरुको सामाजिक, आर्थिक तथा शैक्षिक विकासमा पुऱ्याएको योगदान
(कोशि हरैचा नगरपालिका, मोरङ्ग)

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र केन्द्रीय विभाग अर्थशास्त्र शिक्षा विभाग स्नातकोत्तर तह एम.एड द्वितिय वर्षको आंशिक आवश्यकता परिपूर्तिका लागि प्रस्तुत

शोध पत्र

प्रस्तुतकर्ता

पुष्पा सुवेदी

स्नातकोत्तर तह (एम.एड) दोस्रो वर्ष

परीक्षा रो.नं. : २८१२१४ (२०६८)

त्रि.वि. दर्ता नं.: ९-१-२१४-२९०-२००४

भर्ना वर्ष : २०६७

शिक्षाशास्त्र केन्द्रीय विभाग

अर्थशास्त्र शिक्षा विभाग

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

कीर्तिपुर

२०७३

महिला सशक्तिकरणले उनीहरुको सामाजिक, आर्थिक तथा शैक्षिक विकासमा पुऱ्याएको योगदान (कोशि हरैचा नगरपालिका, मोरङ्ग) ४९० - पुष्पा सुवेदी २०७३

सिफारिस पत्र (RECOMMENDATION LETTER)

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षा शास्त्र केन्द्रिय विभाग अर्न्तगत अर्थशास्त्र शिक्षा विषयको स्नातकोत्तर तह एम.एड दोस्रो वर्षको आंशिक आवश्यकता परिपुर्तिका लागि **"महिला सशक्तिकरणले उनीहरुको सामाजिक, आर्थिक तथा शैक्षिक विकासमा पुऱ्याएको योगदान** (**कोशि हरैचा नगरपालिका, मोरङ्ग**)**"** शीर्षकमा छात्रा पुष्पा सुवेदीले मेरो निर्देशन, सुपरिवेक्षण र सुझावमा यो सोधपत्र तयार पार्नु भएको हो । यो सोध पत्र स्वीकृतिका लागि मुल्यांकन समिति समक्ष सिफारिस गर्दछु ।

....

उप-प्रा. मीनराज पौडेल

शोध निर्देशक

शिक्षा शास्त्र केन्द्रीय विभाग

अर्थशास्त्र शिक्षा विभाग

त्रि.वि. कीर्तिपुर

स्वीकृति-पत्र (APPROVAL LETTER)

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षा शास्त्र केन्द्रीय विभाग अर्न्तगत अर्थशास्त्र शिक्षा विषयमा स्नातकोत्तर तह एम.एड दोस्रो वर्षको आंशिक आवश्यकता परिपूर्तिका लागि पुष्पा सुवेदीद्वारा प्रस्तुत **"महिला सशक्तिकरणले उनीहरुको सामाजिक, आर्थिक तथा शैक्षिक विकासमा पुऱ्याएको योगदान (कोशि हरैचा नगरपालिका, मोरङ्ग)"** शीर्षकको सोधपत्र स्नातकोत्तर उपाधिको लागि उचित देखिएकाले स्वीकृत प्रदान गरिएको छ ।

मूल्यांकन समिति

१. विभागीय प्रमुख ....

उप-प्रा. मीनराज पौडेल

२. वाह्य परिक्षक ....

प्रा.डा. महेशराज दाहाल

३. शोधपत्र निर्देशक ....

उप-प्रा. मीनराज पौडेल

मिति :- २०७३/११/३०

कृतज्ञता ज्ञापन (ACKNOWLEDGEMENT)

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षा शास्त्र केन्द्रिय विभाग अर्थशास्त्र विभाग स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको आंशिक आवश्यकता परिपूर्तिको लागि "महिला सशक्तिकरणले उनीहरुको सामाजिक, आर्थिक तथा शैक्षिक विकासमा पुऱ्याएको योगदान कोशी हरैँचा नगरपालिका, मोरङ्ग" शीर्षकको शोधपत्र तयार पारेको छु ।

सर्वप्रथम यो अध्ययनलाई सफल पार्नको लागि यस शोधपत्रको शीर्षक चयनदेखि लिएर यसको लेखनको लागि सहज रुपमा आफ्नो अमूल्य समय दिई निरन्तर रुपमा सल्लाह, सुझाव प्रेरणा र उत्साह दिई कुशल मार्गनिर्देशन प्रदान गर्नुहुने आदरणीय गुरु तथा शोधनिर्देशक विभागिय प्रमुख उप. प्रा मीनराज पौडेल ज्यूप्रति हृदयदेखी नै हार्दिक कृतज्ञता प्रकट गर्दछु । शोधपत्र तयारीका क्रममा विभिन्न क्षेत्रबाट महतवपूर्ण सल्लाह, सुझाव र हौसला प्रदान गर्नु हुने अर्थशास्त्र शिक्षा विभागका सम्पूर्ण गुरु वर्गहरु प्रति पनि हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु ।

यस शोधपत्रले यस क्षेत्रसँग सम्बन्धित विषयमा जानकारी लिन इच्छुक व्यक्ति, अनुसन्धानकर्ता नीति निर्माताहरुलाई यो अध्ययनले सहयोग पुग्ने छ, भन्ने मैले आशा लिएको छु । यो शोधकार्यका साथै मेरो जीवनका हरेक क्षणमा प्रेरणा, हौसला र सुझाव सल्लाह दिई विश्वविद्यालय सम्मको अध्ययन पूरा गर्न मलाई आर्शिवाद प्रदान गर्नुहुने आदरणीय शिक्षक श्री नागेश प्र. पोखेल ज्यू र आदरणीय बुबा लोकनाथ सुबेदी र लक्ष्मी प्र. गेलाल प्रति सदैव ऋणी छु ।

यस शोधकार्यलाई पूर्णता प्रदान गर्ने क्रममा स्थलगत अध्ययनमा जाँदा तथ्याङ्कहरु सङ्कलन गर्ने क्रममा आवश्यक सहयोग गर्नुहुने सम्पूर्ण कोशी हरैँचा नगरपालिका अन्तर्गत वडा नं. ४ का महिलाहरु प्रति आभारी छु । आफूले भोगेको अनुभवहरु र यथार्थ विवरण दिई सहयोग गर्ने उत्तरदाता महिलाहरुलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु । शोधपत्र लेखनकै क्रममा अनुसन्धान प्रस्तावना देखि शोधपत्र तयार गर्दासम्म हरतरहबाट सल्लाह सहयोग गर्ने मेरो श्रीमान रमेश गेलाल साथै मलाई हरपल सहयोग गर्ने मेरी आत्मीय साथि सुनिता दाहाललाई धन्यवाद दिन चाहन्छु । साथै यो शोधपत्रलाई कम्प्युटर टाइप गरी छाप्ने कार्यमा सहयोग गरिदिनु हुने श्री रमेश महर्जन प्रति आभार व्यक्त गर्दछु ।

मिति : ....

शोधकर्ता

पुष्पा सुबेदी

शोधसार (ABSTRACT)

यो अध्ययन मोरङ्ग जिल्ला कोशि-हरैँचा नगरपालिका वडा नं. ४ मा बसोबास गर्ने विवाहित महिलाहरुसँग सम्बन्धित छ । यस अध्ययन "महिला सशक्तिकरणले उनीहरुको सामाजिक, आर्थिक तथा शैक्षिक विकासमा पुऱ्याएको योगदानमा महिलाहरुको सामाजिक, शैक्षिक, आर्थिक अवस्था तथा महिला सशक्तिकरणले महिलाहरुको शैक्षिक विकासमा पुऱ्याएको योगदान बारेमा विस्तृत जानकारी दिएको छ ।

यस अध्ययनका उद्देश्यहरु महिला सशक्तिकरणले उनिहरुको सामाजिक, आर्थिक तथा शैक्षिक विकासमा पुऱ्याएको योगदानको विश्लेषण गर्नु पारिवारिक निर्णय प्रक्रियामा महिलाहरुको भुमिका पत्ता लगाउनु रहेको छ । यो अध्ययन प्राथमिक र सहायक तथ्याङ्कमा आधारित छ । प्राथमिक तथ्याङ्क सङ्कलनका लागि प्रश्नावली, अर्न्तवार्ता र अवलोकन छलफल प्रकृया अपनाइएको छ भने द्वितिय तथ्याङ्क अन्तर्गत विभिन्न पुस्तक पत्रपत्रिका, लेख रचना, अभिलेख आदिको प्रयोग गरिएको छ । अध्ययन क्षेत्रका कुल १२९९ घरधुरि मध्ये १५० घरधुरिमा बसोबास गर्ने १८-६० वर्ष उमेरका २०० विवाहित महिलाहरुलाई उद्देश्यमुलक नमुना छनोट विधिको आधारमा व्यवस्थित छनोट विधिलाई लिएको छ । तथ्याङ्कलाई प्रतिशत, तालिका, वृत्तचित्र र स्तम्भचित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

यस अध्ययन क्षेत्रका सबैभन्दा बढी जनसङ्ख्या ४१.५ प्रतिशतले कृषि पेशा अंगालेको पाइयो त्यस्तै वैदेशिक रोजगारमा सबैभन्दा कम ४ प्रतिशत जनसङ्ख्या संलग्न रहेको पाइयो । त्यसैगरी अध्ययन क्षेत्रमा विभिन्न जातजातिको मानिसहरुको बसोबास भए तापनि ब्राह्मण/क्षेत्रीको संख्या बढी पाइयो । त्यस्तै थारु, मगर, तेली, दमाई, राजवंशी, नेवार, लिम्बु, राई, झागड आदि जातिका मानिसहरुको पनि बसोबास रहेको पाइयो । अध्ययन क्षेत्रमा छोरा र छोरी प्रतिको धारणामा ४० प्रतिशत महिलाहरुले बुढेसकालको साहारा चाहिने हुनाले छोरा नभई नहुने धारणा राखेको पाइयो भने २५ प्रतिशतले छोरी मात्र हुँदा पनि हुन्छ, छोरा र छोरी समान छन् भन्ने धारणा राखेको पाइयो । त्यस्तै गरी ३५ प्रतिशत महिलाहरुले छोरा र छोरी दुवैको चाहनाको समान महत्व दिएको पाइयो ।

यस अध्ययन क्षेत्रमा रहेका महिलाहरुको धार्मिक विविधतालाई हेर्दा हिन्दु धर्म मान्ने ८४ प्रतिशत, बौद्ध धर्म मान्ने १०.५ प्रतिशत, इसाई धर्म मान्ने ३.५ प्रतिशत र अन्य धर्म मान्ने

२ प्रतिशत महिलाहरु रहेको पाइयो । पारिवारिक समस्यामा लिइने निर्णयमा छोराछोरीको विवाह गर्ने निर्णयमा ३९.५ प्रतिशतले निर्णय गर्ने, १५.५ प्रतिशत महिलाले निर्णय नगर्ने र महिला, पुरुष दुवैको सल्लाहबाट निर्णय गर्ने ४५ प्रतिशत रहेको पाइयो भने जग्गा किनबेचमा निर्णय गर्ने २५.५ प्रतिशत, कुनै पनि निर्णय नगर्ने २३ प्रतिशत र दुवैको सल्लाहबाट ५१.५ प्रतिशत रहेको पाइयो । त्यस्तै ऋण लिने दिने सम्बन्धी निर्णय गर्नेमा २०.५ प्रतिशत, निर्णय नगर्नेमा ४९ प्रतिशत र दुवैको सल्लाहबाट ऋण लिने दिनेमा ३०.५ प्रतिशत रहेको पाइयो । त्यस्तै छोराछोरी कहाँ पढाउने भने बारेमा निर्णय गर्ने ४१ प्रतिशत, नगर्ने १९.५ प्रतिशत र दुवैको सल्लाहबाट निर्णय गर्ने ३९.५ प्रतिशत रहेको पाइयो । यस अध्ययन क्षेत्रका नमुना छनोटमा परेका महिलाहरुको व्यक्तिगत स्रोतगत आम्दानी कृषिबाट रु. २४९३३००० नोकरीबाट रु. ७३९२००० व्यापारबाट रु. १८२४०००० ज्यालामजदुरीबाट रु. ७०५६००० र वैदेशिक रोजगारीबाट रु. ४८००००० गरी कुल स्रोतगत वार्षिक आम्दानी ६,२४,२१००० रहेको पाइयो ।

यस अध्ययनको निष्कर्ष अनुसार अध्ययन क्षेत्रमा महिलाको अवस्थामा सुधार आउने क्रम जारि रहेको देखिन्छ । महिलाहरु विस्तारै सशक्त हुँदैछन् । समग्रमा महिलाहरु पछाडि पर्नुको कारण देश विकासको मूल प्रवाहमा उनीहरुलाई पूर्णरुपले सहभागी नगराउनु र साथै उनीहरुले गरेको कामको उचित मूल्याङ्कन नहुनु नै हो ।

सशक्तिकरणको भावना अनुरुप महिलाहरु सशक्त भएनन् भने त्यसले उनीहरुको सामाजिक, आर्थिक तथा शैक्षिक विकासमा पुऱ्याएको योगदान प्रति शंकासम्म गर्ने ठाउँ छैन र महिला विकास तथा सशक्तिकरण सन्दर्भमा विभिन्न प्रकारका कानुनी व्यवस्था भए पनि कार्यान्वयन पक्ष फितलो देखिएको छ । तसर्थ कार्यान्वयन पक्षमा बढी जोड दिनुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ ।

संक्षिप्तकृत (LIST OF ABBREVIATIONS)

गा.वि.स.	-	गाउँ विकास समिति
के.त.वि.	-	केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग
जि.वि.स.	-	जिल्ला विकास समिति
न.पा.	-	नगरपालिका
प्रा.वि.	-	प्राथमिक विद्यालय
मा.वि.	-	माध्यमिक विद्यालय
उ.मा.वि.	-	उच्च माध्यमिक विद्यालय
UNDP	–	United National Development Programme

विषयसूची (CONTENTS)

पृष्ठ सं.

सिफारिस पत्र (Recommendation Letter) I

स्वीकृति पत्र (Approval Letter) II

कृतज्ञता-ज्ञापन (Acknowledgement) III

सारसंक्षेप (Abstract) IV

संक्षिप्तकृत सूची (List of Abbreviations) VI

विषय सूची (Table of Contents) VII

तालिका सूची (List of Tables) XII

अध्याय एक (CHAPTER ONE)

१. परिचय (INTRODUCTION) **१-११**

१.१ अध्ययनको पृष्ठभूमि (Background of the Study) १

१.२ समस्याको कथन (Statement of the Problem) ५

१.३ अध्ययनको उद्देश्यहरु (Objectives of the Study) ७

१.४ अनुसन्धानात्मक प्रश्न (Research Question) ७

१.५ अध्ययनको महत्व (Significance of the Study) ८

१.६ अध्ययनको सीमाहरु (Limitation of the Study) ९

१.७ मुख्य शब्दावलीको अर्थ (Meaning of Main Terms) १०

१.८ अध्ययनको संगठन (Organization of the Study) ११

अध्याय दुई (CHAPTER TWO)

२. सम्बन्धित साहित्यको पुनरावलोकन र अवधारणात्मक ढाँचा (REVIEW OF RELATED LITERATURE AND CONCEPTUAL FRAMEWORK) **१२-२२**

२.१ सैद्धान्तिक साहित्यको पुनरावलोकन (Review of Theoretical Literature) १२

२.२ अनुसन्धानको साहित्यको पुनरावलोकन (Review of Research Literature) १६

२.३ पुनरावलोकनको प्रस्तुत अध्ययनमा उपादेयता (Implication of the Review for the Study) १९

२.४ अनुसन्धान अन्तर (Research Gap) २१

२.५ अवधारणात्मक ढाँचा (Conceptual Framework) २२
२.६ कार्यात्मक ढाँचा (Functional Framework) २२

अध्याय तीन (CHAPTER THREE)

३. अनुसन्धान विधि र प्रक्रिया (METHOD AND PROCEDURES) **२३–२८**
३.१ अध्ययनको ढाँचा (Research Design) २३
३.२ तथ्याङ्कका स्रोतहरु (Sources of Data) २३
३.२.१ प्राथमिक तथ्याङ्क (Primary Data) २४
३.२.२ सहायक तथ्याङ्क (Secondary Data) २४
३.३ जनसङ्ख्या, नमुना आकार र नमुना छनोट रणनीति (Population, Sample Size and Sampling Strategy) २४
३.३.१ जनसङ्ख्या (Population) २४
३.३.२ नमुना आकार (Sample Size) २५
३.३.३ नमुना छनोट रणनीति (Sampling Strategy) २५
३.४ अध्ययनको क्षेत्र (Study Area/Field) २५
३.५ तथ्याङ्क सङ्कलन प्रक्रिया (Data Collection Procedure) २६
३.६ तथ्याङ्क सङ्कलन साधनहरु (Tools of Data Collection) २६
३.६.१ प्रश्नावली (Questionnaire) २६
३.६.२ अवलोकन सूची (Observation List) २६
३.६.३ छलफल निर्देशिका (Discussion Guide) २६
३.७ तथ्याङ्क सङ्कलनका तरिकाहरु (Techniques of Data Collection) २७
३.७.१ अन्तर्वार्ता (Interview) २७
३.७.२ प्रत्यक्ष अवलोकन (Direct Observation) २७
३.७.३ लक्षित समुह छलफल (Focused Group Discussion) २७
३.८ तथ्याङ्कको विश्लेषणका तौरतरिकाहरु (Data Analysis Procedure) २८

अध्याय चार (CHAPTER FOUR)

४. **परिणामको विश्लेषण र व्याख्या (ANALYSIS AND INTERPRETAION OF THE RESULTS)** २९–६६

४.१ मोरङ्ग जिल्लाको परिचय (Introduction of Morang District) २९

४.२ कोशि-हरैँचा नगरपालिकाको परिचय (Introduction of Koshi Haraicha Municipality) ३१

४.३ नमुना छनोट घरपरिवारको जनसांख्यिकीय अवस्था (Demographic Condition of Sampled Family Size) ३५

४.३.१ उमेरगत जनसङ्ख्या (Agewise Population) ३५

४.३.२ पेशाको आधारमा (Distribution by Occupation) ३६

४.३.३ जातिगत आधारमा जनसङ्ख्या (Distribution by Ethnicity) ३७

४.४ नमुना छनोट महिलाहरुको सामाजिक अवस्था (Social Condition of Sampled Women) ३९

४.४.१ परिवारको किसिम (Family Structure) ३९

४.४.२ छोराछोरीप्रतिको धारणा (Concept of the Children) ३९

४.४.३ घरायसी कामकाजमा पुरुषको सहयोग (Male Helpness for House Works) ४०

४.४.४ दाइजो प्रथासम्बन्धी धारणा (Concept of Denary System) ४१

४.४.५ धर्मको अनुसार महिलाहरुको विवरण (Distribution of Sampled Women by Religion) ४२

४.४.६ विवाह गर्दाको उमेर (Age of Marriage) ४२

४.५ नमुना छनोटमा परेका महिलाको आर्थिक अवस्था (Economic Condition of Sampled Women) ४३

४.५.१ महिलाहरुको व्यक्तिगत आर्थिक अवस्था (Personal Economic Condition of Women) ४३

४.५.२ नमुना छनोटमा परेका महिलाहरुको घरायसी आर्थिक अवस्था (Household Economic Condition of Sampled Women) ५०

४.६ नमुना छनोटमा परेका महिलाहरुको साधन र स्रोतमा पहुँच (Materials and Sources Used by Sampled Women) ५४
४.७ शैक्षिक अवस्था (Educational Condition) ५५
४.७.१ पारिवारिक शैक्षिक अवस्था (Educational Condition of Family) ५५
४.७.२ नमुना छनोट महिलाको शैक्षिक अवस्था (Educational Condition of Sampled Women) ५६
४.७.३ बालबालिकाको शैक्षिक अवस्था (Educational Condition of Child) ५७
४.८ शैक्षिक प्रभाव (Educational Affect) ५८
४.९ नमुना छनोट महिलाको पारिवारिक निर्णय प्रक्रियामा संलग्नताको अवस्था (Condition of Sampling Women on Family Decision Process) ६०
४.९.१ गर्भपतन सम्बन्धी महिलाको निर्णय (Quadrate Decisions of Women) ६०
४.९.२ परिवार नियोजनको अस्थाई साधनको प्रयोगमा महिलाको निर्णय (Women Decision for the uses of Temporary Family Planning) ६१
४.९.३ पारिवारिक समस्यामा लिइने निर्णय (Decision Making in Family Problem) ६१
४.९.४ विरामी हुँदा जाने ठाउँ (Destination of Sickness) ६२
४.९.५ मासिक स्राव (Menstruation) ६३
४.१० महिला सशक्तिकरण सम्बन्धी धारणा (Concept about Women Empowerment) ६३
४.१०.१ आर्थिक पक्षको ज्ञान (Knowledge about Economics Status) ६३
४.१०.२ लैङ्गिक समानताको ज्ञान (Knowledge about Sexualization) ६४
४.१०.३ शैक्षिक पक्षको ज्ञान (Knowledge about Education) ६४
४.१०.४ सामाजिकीकरणको ज्ञान (Knowledge about Socialization) ६४
४.१०.५ सामाजिक समानताको ज्ञान (Knowledge about Social Equality) ६४
४.११ सारांश (Summary) ६५

अध्याय पाँच (CHAPTER FIVE)

५. निष्कर्ष र सुझावहरु (CONCLUSION AND RECOMMENDATION) ६९–७२

५.१ निष्कर्ष (Conclusion) ६९

५.२ सुझावहरु (Recommendations) ७१

५.२.१ नीतिगत सुझावहरु (Policy Related Recommendations) ७१

५.२.२ व्यवहारिक सुझावहरु (Practice Related Recommendations) ७१

५.२.३ भावि अनुसन्धानको सुझावहरु (Further Research Related Recommendations) ७२

सन्दर्भ सूची (REFERENCES)

अनुसूची १

अनुसूची २

अनुसूची ३

तालिका सूची (LIST OF TABLES)

	पेज नं
तालिका ४.१ : नमुना छनोट क्षेत्रको उमेरगत जनसङ्ख्या विवरण - २०७३	३६
तालिका ४.२ : पेशाको आधारमा जनसङ्ख्या विवरण २०७३	३७
तालिका ४.३ : जातिगत आधारमा जनसङ्ख्या विवरण २०७३	३८
तालिका ४.४ : नमुना छनोटमा परेका महिलाहरुको परिवारको किसिम - २०७३	३९
तालिका ४.५ : छोराछोरीप्रतिको धारणा विवरण - २०७३	४०
तालिका ४.६ : घरायसी काममा पुरुषको सहयोगको विवरण - २०७३	४०
तालिका ४.७ : महिलाहरुको दाइजो प्रथा सम्बन्धी धारणा - २०७३	४१
तालिका ४.८ : धर्म अनुसार महिलाहरुको विवरण - २०७३	४२
तालिका ४.९ : महिलाहरुको विवाह गर्दाको उमेरको विवरण - २०७३	४३
तालिका ४.१० : नमुना छनोटमा परेका महिलाहरुको पेशागत विवरण - २०७३	४४
तालिका ४.११ : महिलाहरुको व्यक्तिगत स्रोतगत आम्दानी विवरण - २०७३	४५
तालिका ४.१२ : नमुना छनोटमा परेका महिलाहरुको व्यक्तिगत तहगत आम्दानी- २०७३	४६
तालिका ४.१३ : महिलाहरुको व्यक्तिगत क्षेत्रगत खर्च- २०७३	४७
तालिका ४.१४ : नमुना छनोटमा परेका महिलाहरुको तहगत खर्च विवरण - २०७३	४८
तालिका ४.१५ : महिलाहरुको व्यक्तिगत बचत - २०७३	४९
तालिका ४.१६ : पारिवारिक स्रोतगत आम्दानी २०७३	५०
तालिका ४.१७ : नमूना छनोट महिलाहरुको पारिवारिक आम्दानी विवरण - २०७३	५१
तालिका ४.१८ : नमूना छनोट महिलाहरुको क्षेत्रगत पारिवारिक खर्च २०७३	५२
तालिका ४.१९ : नमूना छनोट महिलाहरुको पारिवारिक तहगत खर्च विवरण - २०७३	५३
तालिका ४.२० : घरपरिवारको बचतको विवरण २०७३	५४
तालिका ४.२१ : महिलाहरुको साधन र स्रोतमा पहुँचको विवरण - २०७३	५५
तालिका ४.२२ : पारिवारिक शैक्षिक अवस्थाको विवरण - २०७३	५६
तालिका ४.२३ : नमुना छनोट महिलाको शैक्षिक अवस्था - २०७३	५७
तालिका ४.२४ : बालबालिकाको शैक्षिक अवस्था - २०७३	५८
तालिका ४.२५ : विद्यालय संरचनाको आधारमा बालबालिकाहरुको सहभागिता-२०७३	५९

तालिका ४.२६ : महिलाहरुको गर्भपतन सम्बन्धी निर्णय - २०७३ ६०
तालिका ४.२७ : नमुना छनोट क्षेत्रमा महिलाहरुको परिवार नियोजनको अस्थाई साधन प्रयोग सम्बन्धी निर्णय - २०७३ ६१
तालिका ४.२८ : पारिवारिक समस्यामा लिइने निर्णय प्रक्रियाको विवरण -२०७३ ६२
तालिका ४.२९ : नमुना छनोट क्षेत्रमा महिलाहरुको विरामी हुँद जाने ठाउँको विवरण - २०७३ ६२